Ч. 7 (14.255). Львів, субота 11. січня 1936. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Р. LVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504-060, 141.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, францiї, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції 419-41. „ Друкарні: 221-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Проти позички для Совітів.

ПАРИЖ, 10. 1. ПАТ. „Ле Жур" зачав загальну кампанію проти позички для СССР. Щоденник подає подробиці трансакції. Притім гостро нападає на міністерство фінансів і уряд. З уваги на те, що „Кее де деnо е консінасіон" відмовила гарантії на цю позичку, позичка є неактуальна. Щоденник однак побоюється, що зга дана інституція може податися під натиском уряду, бож ця справа має теж „дуже офіціяльний" характер.

Гостра критика законопроєкту про невтральність Зл. Держав.

ВАШИНГТОН, 10. 1. ПАТ. Комісія закордонних справ палати репрезентантів розсліджувала законопроєкт про невтральність і вислухала опінії Едвіна Борщарда, професора міжнародного права на університеті в Ялє. Борщард між ін. заявив, що Зл. Держави втягнула до світової війни не торговля, але „брак компетенції виконавчої влади". На думку професора законопроєкт про невтральність був би великою небезпекою для закордонної торговлі зі сторонами, що ведуть війну та з невтральними, шкодячи на шкоду незалежну політику Зл. Держав. Законопроєкт про невтральність веде до участи у війні, помагаючи до перемоги найслабшого противника.

Борщард скритикував статті проєкту, що говорять про експорт у війні та твердив, що законопроєкт дозволяє президентові на те, „щоб був так дуже невтральний, як тільки сам захоче".

Наради центрального виконавчого комітету у Москві.

МОСКВА, 10. 1. ПАТ. Нині зачинається сесія центрального виконавчого комітету. На порядку нарад є справа звіту, як виконали буджет на 1934. р. та експозе щодо господарського пляну і буджету на 1936. р. Прийде мабуть до вияснень щодо наміреної валютової реформи. Буджет на 1935. р. передбачував 65 міліярдів 900 мільйонів рублів доходів і 65 міліярдів 500 мільйонів видатків, з того 6 і пів міліярда на військові цілі.

Перед виборами в Еспанії.

МАДРИД, 10. 1. ПАТ. Розвязані кортези мали 472 послів. Згідно з виборчою ординацією випадає один посол на 50 тис. мешканців. Окремий декрет має вирішити, чи округи, в яких кількість мешканців зросла більше як на 30.000, однак не доходить до 50.000, будуть мати право до додаткових послів. Якщо цей декрет появився би, майбутня палата буде мати яких 500 послів.

Відпруження у французьких політичних колах.

ПАРИЖ, 10. 1. ПАТ. „Ле Матен" оцінює оптимістично політичне положення і пише, що до кабінетової кризи не прийде. В політичних колах є деяке відпруження. Ліві партії зачали розуміти, що викликати кризу уряду перед новими виборами некорисно. Крім цього радикальні посли, що досі голосували за урядом, не бачать причини, щоб змінити своє дотеперішнє становище.

За нові мирові пропозиції.

ПАРИЖ, 10. 1. ПАТ. „Евр" повідомляє, що Франція й Англія будуть тепер старатися натиснути на комітет 13-ох, щоб він зачав шукати нові основи для мирових пропозицій в італійсько-абісинському конфлікті. Добре поінформовані кола заявляють, що ці засади опиратимуться на загальній основі господарської співпраці трьох чинників: Ліґи Націй, Італії й Абісинії.

Ревеляції про експорт зброї підчас світової війни зі Зл. Держав.

ВАШИНГТОН, 10. 1. ПАТ. Вчорашні наради сенатської комісії для справ торговлі зброєю дали у висліді цікаві інформації щодо торговлі зброєю підчас світової війни. 84 відс. воєнного матеріялу, що його купили союзники у Зл. Державах заки вони приступили до війни, набуто за посередництвом Моргана.

Експорт зброї зі Зл. Держав у трьох довоєнних роках перевищав 125.765.518. Цей експорт у 1915., 1916., і 1917. рр. зріс до 2. 187.318.059 долярів, значить більше як 16 разів. Морган, що подав ці інформації, зазначив, що американці були вдоволені з того, що зросли торговельні обороти, але з тієї причини не хотіли приступити до війни.

Новий совітсько-манджурський інцидент.

МОСКВА, 10. 1. ПАТ. Повідомляють про новий інцидент на совітсько-манджурськім пограниччі. Японський військовий літак осів примусово по совітському боці кордону. Між двома леґупами та совітською пограничною сторожею вивязалась стрілянина, підчас якої ранили обох японців. Совітська влада веде енергійне слідство.

Тайна нарада японських старшин у Півн. Китаю.

ПЕКІН, 10. 1. ПАТ. Японські старшини з Північного Китаю зібрались у Тіен-Тсіні, щоб обсудити положення яке витворили протияпонські почини військ ген. Сун-Че-Юана. Вислід тієї конференції держать у тайні.

Українці в Румунії і націоналістичний рух в Европі.

З розмови з послом д-ром Залозецьким.

Пан посол д-р В. Залозецький, предсідник Української Національної Партії в Румунії зволив мені відповісти на запити про минулорічні політичні події та свою парляментарну діяльність.

Передусім запитав я нашого буковинського посла про його оцінку останнього українсько-польського порозуміння.

„Згідно із теперішнім румунським законом, мусить кожна партія здобути щонайменше 2 проц. із усіх відданих виборчих голосів, щоб осягнути місце в рум. парляменті. Задля цієї причини Українська Національна Партія була завсіди приневолена заключати із румунськими партіями виборчі пакти (картелі), бо власними силами не могла здобути ті 2 відсотки голосів. Цієї тактики У. Н. П. не одобрювали у Львові українські політичні кола.

— Тепер прийшов і для нас, буковинців, час запитати чи в Галичині УНДО було приневолене змінити свій дотеперішній напрям політики?!"

„Мій погляд, відповів мені далі на це п. д-р Залозецький, є такий:

„Міжнародне становище влекшило українцям це порозуміння. Протиставити большевизмові рішучий опір — ось перший успіх цієї угоди. Зрештою порозуміння УНДО з польською стороною не вважаю самоціллю — тільки способом для нормалізації відносин між народами, яких доля приневолила жити в такім близькім сусідстві. І під тим оглядом уважаю це зближення успіхом, а не втратою!"

— „Що сказали Ви, пане после, у своїй недавній заяві в румунськім парляменті?"

„В моїй останній заяві не сказав я, на жаль, нічого нового. За 9 літ — чи то в відповідях на королівські промови, чи то при розмовах над буджетом — все домагався я здійснення прав українців у Румунії. Все це старі скарги, — вони стають чимраз голоснішими! У Румунії вкорінюється рух націоналістичних шовіністів, які мають мабуть намір винародовити українців. По школах заборонено навіть виясновувати українській дітворі в рідній мові те, що по румунськи вона не розуміє! Навіть молитовники є написані в румунській мові — і Службу Божу відправляють теж по румунськи.

— Чи всі румунські партії ставляться так вороже до прав українського народу?

— Досі переконався я, що румунські партії вважають своїм святим обовязком винародовлювати наше сільське населення. Тому, що цей обовязок є для них „святий" — вони не дозволяють його критикувати. Розуміється, кожна румунська партія має для здійснення цього „святого обо-

звязку" свій власний спосіб. Наприклад, колишній премієр Маніу дозволив на 6 годин навчання української мови. Коли уступили націоналцараністи і владу перебрали лібералі — потягнено до відповідальности всіх учителів, які вчили тих 6 годин української мови. Всім тим учителям закинули протидержавну діяльність! Тому, що такої ірредентистичної діяльности не можна було їм доказати, присилувано тих „підозрілих" вчителів здавати наново іспити румунської мови. Вислід таких мовних іспитів був сподіваний: майже всі українські вчителі втратили свої посади, а деякі, в додаток, ще права на пенсії. Це є лише одна сторінка із румунізаційної діяльности рум. партій.

— Чи Ви звязуєте, пане после, цей місцевий шовінізм із націоналістичними рухами в Европі?

— Без сумніву. Все таки вважаю, що шовіністичний настрій румунських політичних угрупувань є лише переборщенням того, що діється в державах із диктаторським режімом. Наприклад, німецький націонал-соціялізм противиться всякій асиміляції меншин із німецьким народом...

— Знаю, що майже всі румунські часописи навмисне промовчали або „переочили" Вашу заяву. А яке враження викликала вона в парляменті?

— Палата послів відповіла на неї також пречистою мовчанкою. У палаті послів засідає ще один „українець" (з походження), але урядовий кандидат посол о. Стасюк. Підчас моєї заяви уважав п. Стасюк за відповідне бути неприсутнім і тим одобрити урядову політику супроти українців. Але п. Стасюк не єдиний. З ним співпрацює ще й ліберальний сенатор — „теж українець" — учитель Мегнюк. Розуміється уряд не раз використовував поведінку цих своїх залежних „парляментарів". Нераз покликувався румунський посол у Женеві на таких „українських послів", що вдоволені румунською розвязкою домагань цієї меншини. „В такім разі лише в рядах У. Н. П. находиться кілька невдоволених політиків — але їх мало". Так звучить пересічна фраза румунських спеців у наших справах.

— Як поставилися до Вашої заяви заступники німецької та мадярської меншини в Румунії?

— На жаль німці-сакси ведуть вузькоглядну політику й не цікавляться змаганням інших меншин. Навіть мій особистий приятель посол Ганс Отто Рот, провідний політик семигородських німців, щоб зберегти прихильні звязки з урядовими колами, покинув салю, коли я почав вичислювати заподіяні нам кривди.

— Ви були, пане после, недавно в Берліні, де мали виклад про народне мистецтво?

— Так, я був офіціяльно запрошений на Науковий Зїзд Народнього Мистецтва й як учасник цього зїзду там не займався політичними справами.

— Яке враження зробив на Вас „Третій Райх?

— Як політик меншини в Румунії стримуюсь від оцінки тієї основної зміни внутрішнього державного ладу Німеччини. Як знавець народнього мистецтва подивляю зацікавлення німецького уряду селянським станом. Досі мав я в Німеччині яких 40 викладів. Коли перед 7 роками німецькі слухачі захоплювалися абстрактивізмом та ірреальним експресіонізмом в народнім мистецтві, то тепер цікавляться передусім символізмом та суспільною сторінкою цього мистецтва. У березні цього року мав я у берлінськім університеті виклад про північний символізм в українськім народнім мистецтві. Виклад, що ще перед 3-а роками був би неможливий, беручи на увагу тодішні обставини на берлінськім університеті

— Який Ваш погляд про Український Науковий Інститут у Берліні?

— Для мене було приємною несподіванкою оглянути розбудовану книгозбірню цього Інституту та довідатися про праці цієї західно-европейської наукової установи. При тих оглядинах оцінив я витревалість, організаційний талант і такт панів проф. Кузелі та Мірчука.

— Як дивитесь, пане после, на новітній націоналістичний рух?

— Часом потішають мене вибрики молодих людей, бо вказують на живучість молодшого покоління. Часом добачую я в цих скоках — хоч не безпосередньо — мої власні. Часом знов питаю себе, чи ці вибрики можнс назвати дійсним поважним спортом?

Д-р О-ч.

Історія України в німецьких університетах.

Відень, 2. січня 1936.

Виклади з історії Східної Европи у неслаянських університетах Заходу ніколи не були надто інтенсивні. Розмірно найбільше було їх у німецьких високих школах. Самозрозуміло, що особливо у Відні, де ще з часів монархії звязок із Сходом був якнайтісніший, створили науковий осередок для студій східноевропейської історії. Дальші місця, де у високих школах знайшла ця дисципліна відповідну увагу, були Берлін, Кенігсберґ, Бресляв та й німецький університет у Празі. У всіх тих місцевостях істнують окремі наукові інститути або при сталих університетських катедрах або в тісній співпраці з ними. У Відні теж знаний своєю величавою фаховою бібліотекою (що обіймає м. і. збірки б. рос. проф. Білбасова, польськ. проф. Йолка та югосл. проф. Іречка), семинар для історії Східної Европи. Подібний інститут є в Берліні, який перед війною видавав Zeitschrift für osteuropäische Geschichte; окремий „Osteuropainstitut" працює у Бреславі.

Історії українській, як історії недержавної нації, завсіди було доволі трудно, займати у викладовій чи розслідчій програмі цих катедр більше місце. На це вплинуло головно те, що обовязковий науковий контакт тих німецьких фахівців приводив їх у взаємини з „офіціяльною" наукою тих східних держав, історію яких вони мали розслідити. Так вплинула силою факту перед війною російська, а по війні совітська та польська „казьонна" історіоґрафія і на розслід історії Східної Европи на німецьких університетах. Під ті впливи підпали головно професори високих шкіл Німеччини, особливо відомий берлінський історик Геч, що визначився явним „московфілізмом", не змінившися навіть і після большевизації Росії. Також віденський ординаріюс Іберсберґер мав великі симпатії до москалів, з огляду на постійний особистий контакт з лідерами російської повоєнної еміґрації, як нпр. кн. Трубецького і т. д. Всеж становище проф. Іберсберґера до питань самостійної української історії, принаймні новітної, козацької та пізнішої, було прихильне та обєктивне. Українці підчас війни та по війні дуже численно відвідували семинар для історії Східної Европи у Відні. В роках 1918 до 1925, аж до строгої вимоги нострифікації заграничних дипльомів у Польщі, скінчили десятки українців свої студії у проф. Іберсберґера, між ними такі відомі імена, як д-ри: Кисілевський, Німчук, Ніжанковський, Оконот, Скорик, Коренцівна, Пісничевська, Степанівна, Суровцова, Шкірпанівна і т. д. Також знані українські історики та політики, як проф. Грушевський, Антонович, Кузеля, Трильовський і т. д. користувалися часто бібліотекою того семинара.

На жаль в останньому часі віденський університет перестав майже зовсім грати свою давну ролю як захист української історичної науки. На місце покликаного до Бреславу, потім до Берліна професора Іберсберґера прийшов кол. доцент з Кеніґсберґу, Вінклер. Вийшовши з московфільської школи Геча той новий професор у свому інавґураційному викладі при кінці 1935 займав щодо самостійної української історії явно неґативне становище. Під тим оглядом має він союзника у віденському університеті професора славянської фільольоґії, згаданого кн. Трубецького, який свої нудні евразійські теорії сполучає теж з неґацією всього, що не входить у склад єдиної „неділимої" Росії. Таким способом перевалася українофільська традиція віденської східноісторичної школи, перемінившись у гніздо русотяпів. Викладові салі цих професорів теж прорідились.

Українська академічна молодь відвернулась від історичних студій у Відні. А що у Празі, де професор німецького університету Пфіцнер, хоч як незгідний в ріжних питаннях із своїм товаришем із чеської, Бідловим, згідно з ним ставиться не дуже то прихильно до українства, то звертаються наші студенти чимраз численніше до Німеччини. Там, як відомо, відкликано тамтого року московфіла Геча. На його місце прийшов по короткому побуті у Бреславі Іберсберґер. Він не тільки має ще і свої впливи на „Остеуропаінститут" у Бреславі, але й може рахувати в самому Берліні на співпрацю тамошнього Українського Наукового Інституту. Професура у Кенігсберґу обсаджена д-ром Кохом, особа якого, як кол. сотника УГА є запорукою, що не забуде і у східній Прусії про плекання історії України. Хоч як для нас болюче, що занехали українознавства у такому близькому нам здавна віденському університеті, то тим більше потішає нас те, що принаймні в німецькій історичній науці поклали край сліпому московфілізмові.

Д-р Іван Турин.

На африканських фронтах перемагають абісинці.

ЗАГАЛЬНА СИТУАЦІЯ.

ВАРШАВА, 10. 1. ПАТ оголошує такий комунікат про положення на фронтах в Абісинії: Райтер повідомляє, що в цілій Абісинії почалася т. зв. мала доба дощів, що тревае звичайно три тижні. У Гаррарі вже тиждень падуть дощі Мокрий терен унеможливлює будь які воєнні ділання. Захмарення зменшує овид і унеможливлює летунам розвідку.

Німецькі джерела подають, що війська раса Сеюма від двох днів приготовляли напад на Тембієн. Далеко наперед висунені абісинські відділи ще 6 січня перейшли до наступу, що на другий день довів до відзискання більшої частини провінції. Італійці рахували, що наслідком дощів абісинські війська будуть безчинні. Напад заскочив їх настільки, що навіть не ставили опору. Абісинські стежі йдуть у напрямі на Адуу та Ґґеральту.

На захід від Макале абісинці мабуть здобули укріплені італійські позиції та пять фортів. Решту фортів італійці покинули самі.

На південнім фронті йшли завзяті бої під Джінір, що лежить 110 км. на захід від Ґорагай. На відтинку Дольо йшов бій під Кереле. По обох боках великі страти. Ґен. Ґраціяні мабуть зрезиґнував з офензиви на Гаррар.

ПЕРЕМОГА АБІСИНЦІВ.

АДДІС-АБЕБА, 10. 1. ПАТ. На основі офіційних абісинських інформацій, у битві під Керілле, в долині ріки Вебі Шебелі, біля Дольо, італійські втрати були більші, ніж абісинські. Крім радіостанції, абісинці здобули значну кількість зброї. Здобуття абісинцями Керілле має велике стратегічне значіння. Відколи ґен. Ґраціяні закинув марш на Гаррар і спрямував акцію на провінцію Бале й Сідамо, ситуація змінилася. Італійські лінії, що переходять через Уаль-Уаль і Ґерльоґубі, мають значіння вже лиш як позиції, що боронять італійські комунікаційні сполуки.

„Я ТОЖ ВІРИ, ЩО ГЕЙЛЕ СЕЛЯСІ".

ЛЬОНДОН, 10. 1. ПАТ. Кореспондент Райтерової аґенції мав у Дессі інтервю з італійським старшиною, що попався до абісинського полону. Коли цей старшина побачив, що годі втекти, підніс руки вгору та кричав, що він християнин, так як Гейле Селясі. Як його відвели поза боєву лінію, дали йому абісинські страви, та він не міг їсти, хоч був голоден. Дальшого транспорту полонених у Дессі сподіються сьогодні

Розправа за вбивство міністра Перацького.

Докінчення розправи з трицятьпершого дня.

Докінчення промов оборонця д-ра Л. Ганкевича.

ВТЕЧА ПЯТЬОХ ОСІБ

По вбивстві мін. Перацького з Варшави втікло пять осіб: Лебедь, Гнатківська, Мацейко, Федина і Мосдорф. Де перебуває Мацейко — невідомо. Про місце побуту Мосдорфа свідок довідався щойно тут на розправі минулого місяця. Зізнання поодиноких свідків можуть обтяжити не лише Мацейка. Велику вагу мають зізнання особистого секретаря мін. Перацького Ставіцького, який заявив, що Мосдорф, довідавшися телефонічно, що міністер не може його приняти, заявив: „Це буде запізно". Оборонець застерігається, що не хоче тимсамим кинути підозріння і робити з Мосдорфа вбивника та додає, що мав право висувати цю справу на судовій розправі.

ВИЇЗД ЛЕБЕДЯ З ВАРШАВИ.

Опісля оборонець обговорює виїзд Лебедя 15. червня 1934. р. до Данцігу, а звідтіля до Свінемінде. Оборонець підкреслює, що пачка з річами Лебедя, яку видала німецька поліція по його арештуванні, мала інший вигляд — як це зізнали свідки — ніж при його арештуванні. Торкаючись справи чи Лебедь дійсно займав визначне становище в ОУН оборонець підкреслює, що деякі підсудні і свідки вичислювали поіменно членів краєвої екзекутиви і закордонного проводу, але не згадували ні словечком про Лебедя. Навіть Малюца, який основно знав справу, заявив, що здогадується, що Лебедь займався у Варшаві розвідкою. Якби Лебедь був визначним членом ОУН, тоді організація подбала би для нього про закордонний пашпорт і не мусів би переходити без пашпорту ні чесько-німецького ні польсько-німецького кордону та при останнім виїзді до Данцігу.

Далі оборонець обговорює кваліфікації Лебедя і призадумується, чи доручено би Лебедеві таке відповідальне завдання як організування атентату на міністра, якого — як це заявив прокуратор — притягнув Коновалець перед суд як того, який дуже нужденно приготовляв напад на пошту у Городку. Такого поважного завдання не моглиб доручити людині, що була вже підозріла, зденонсірована і яку переслідувала поліція. Правда, в актах Сеника є згадка про „Марка", „Марка Проклятого", але нема доказу на те, що це були псевдоніми Лебедя. Характеристичні є зізнання Кривої, яка каже, що колиб була знала, що поштова картка з Праги з 9. грудня, з підписом „Марко", походить від Лебедя, то чейже знаючи, що за ним шукають, не булаб її переховувала. А чейже Лебедя 9. грудня придержали у Ціттав, отже він не міг одночасно висилати картки з Праги. Коли йде про зізнання кельнера з „Европейської Каварні", то він мусів помилитися. Лебедь ніколи не був в „Европейській Каварні" хоч би тому, що вона була для нього задорога.

ДВА ДОКУМЕНТИ З Т. ЗВ. АРХІВУ СЕНИКА.

Опісля оборонець опрокидує вартість документів з архіву ОУН, на яких прокуратор спирає свої обвинувачення. Перший документ з половини липня зладжений екзекутивою ОУН, нібн відноситься до плянованого у Варшаві атентату. У документі кажеться: На базі й у кавці приготування протягом двох місяців. Марко їде до бази. Марко підготовляє терен, опісля бере участь в акції вишколення. На думку оборонця цей „Марко" не є ідентичний з тим, що підготовляв атентат протягом двох місяців, як це акт обвинувачення закидає Лебедеві. Другий документ, це „бюлетин" організації, в якому сказано, що бойовик з УВО доконав атентату на мін. Перацького. Зате в інших бюлетинах, коли згадується про УВО, кажеться про „боєвий відділ ОУН". Чи це можливе — питається оборонець. — щоби в такому історичному бюлетині, як цей, про вбивство мін. Перацького, помилково пропущено це означення? Понятим, чому цей бюлетин видано щойно 6. жовтня? Чиж так довго мусіла організація надумуватися? І чому то перший примірник цього бюлетину найдено тільки в канцелярії адв. д-ра Шухевича? Обговоривши декілька дрібніших познак, оборонець спиняється над фактом, що Лебедь розлив склянку води у мешканні Каннерової на вістку про вбивство міністра, пояснюючи цей факт, що ця вістка була для Лебедя несподівана і що відразу зрозумів, що у звязку з тим атентатом його схоплять. Це тому, що Лебедь про атентат до цієї хвилини взагалі не знав.

ЗАЛЮБЛЕНА ГНАТКІВСЬКА.

По обіді обор. д-р Л. Ганкевич став характеризувати підс. Дарію Гнатківську. Це донька греко-католицького священника, до того одиначка. Ще на гімназійній лавці залюбилася у хлопцеві, який мусів покинути край. Оборонець здогадується, що на основі переживаної туги міг зродитися у Гнатківської сумнів щодо любови її нареченого і тому вислала до нього листа з проханням, щоби він приїхав.

На основі зізнань ком. Єдлінського нема доказу на те, що Гнатківська була членом ОУН. Підозрівали тільки її батька, о. Гнатківського та її саму за звязки з ОУН, але в селі Смодній, яке опанував комунізуючий Сельроб, що вороже ставиться до ОУН, о. Гнатківський не міг мати до діла з ОУН. Свідок Онищук, якого зізнання обтяжують Гнатківську, не зголосився на розправу. Оборонець переконаний, що він не мав сумління і не хотів повторити того, що зізнав у слідстві. Опісля оборонець пригадує сцену конфронтації Онищука з Бандерою, підчас якої Онищук Бандери не розпізнав. Пізніше признався до знайомости з ним. Оборонець звертається до суду, щоб не привязував ніякої вартости до зізнань цього свідка з моральних причин. Далі оборонець обговорює побут Лебедя і Гнатківської у Варшаві, зазначуючи, що вони зірвали тоді зовсім звязки зі зовнішним світом. Щодо 15. червня — оборонець підкреслює знову, що зізнання Лебедя є брехливі, правдиве те, що зізнала Гнатківська. Атентат знищив їхнє спокійне життя. Гнатківська мусіла товаришити Лебедеві при його виїзді за кордон.

Щодо заміту, що Гнатківська була куріеркою між Мацейком і Лебедем, оборонець каже, що від хвилини, коли виявилося, що сорочка, найдена в течці Лебедя, не була сорочкою Мацейка, закид про звязок з ним є чисто теоретичний. Ні акт обвинувачення, ні прокуратори у своїх промовах не доказали, на чому полягало підбурювання Лебедя зі ст. 26 та закид вдержування звязку зі ст. 27 к. з. проти Дарії Гнатківської. Вони нічим не доказані в акті обвинувачення, ні у промовах прокураторів.

Обдумуючи питання, чи, якщо фактично Лебедь був тим, що підготовляв атентат на мін. Перацького, Гнатківська знала, або могла знати про те, оборонець зазначує, що слідство, ні розправа ніяких конкретних доказів на те не дали. Одиноким звязковим між Лебедем і Гнатківською було кохання. Любовні листи Гнатківської до Лебедя лежать по сьогодні в його бюрку, любовні листи Лебедя до Гнатківської, як сама сказала, спалила. Завдяки німецькій поліції найшли в кишені Лебедя той лист, писаний по польськи, що його згадує акт обвинувачення. Цей лист мав евентуально вирішити долю цих двоє людей. Лебедь мусів його мати зі собою, бо цей лист мав бути предметом їх диску і й виясненя. Чому лист був писаний по польськи, пояснює оборонець, що Гнатківська мабуть вважала, що польський лист не зверне такої уваги на Лебедя, як український. З листа ясно виходить, що Гнатківська велить приїхати Лебедеві на доказ, що залишився їй вірний. На думку оборонця, Малюца каже неправду, кажучи, що обдумували, кого вислати — Чемеринську чи Гнатківську, бо Чемеринська була визначна діячка і провідниця, з якою Гнатківської не можна навіть порівняти. Гнатківська вернулася з Данцігу окружною дорогою, бо в данцігських часописах уже навіть була світлина Скиби, отже інстинкт самозбереження велів їй змилити евентуальний слід. Гнатківська жила у Смодній над румунським кордоном і якби хотіла втекти, моглаб легко дістати прикордонну перепустку й втекти туди. Вона зізнає з повною щирістю, що політикою не займалася, бо не надається до того, як жінка. На думку оборонця — і Лебедь і Гнатківська заплатили тільки за свою любов.

ЯРОСЛАВ РАК НЕ БУВ ЧЛЕНОМ ОУН.

Акт обвинувачення закидає Ракові, — пригадує оборонець — що 4 і 5 серпня на приказ Малюци поміг Мацейкові втікти до ЧСР. Обвинувачення спирається тільки на одному свідкові, на Малюці. Є зате ще зізнання підс. Зарицької і свідка Віри Свєнціцької, які згідно зізнають, що Рак не знав Мацейка особисто і не міг бути в Ясені. Сам Малюца стверджує, що коли предкладав Ракові перевести Мацейка, не поінформував його щодо його особи. У розмові Чемеринської з Барановським прізвище Рака як евентуального провідника Мацейка, впало з уст Чемеринської, але не як члена ОУН, тільки як члена студентської організації. З того виходить, що Рак не був членом ОУН, бо про нього знав би референт Проводу Барановський. Як ще один доказ, що Рак не був членом ОУН, наводить оборонець факт, що Малюца мусів намовляти Рака, причому Рак відмовлявся, що не має часу. Якби Рак був членом ОУН, Малюца, що заступав тоді підс. Бандеру, отже найвища фігура в ОУН в краю, не потребував би його намовляти, дав би йому лише короткий приказ. До того це неможливе, щоб Рак відбув простір до кордону туди і назад за 5 годин. Опісля оборонець обговорює саму прогульку в гори, вважаючи зовсім зрозумілою річчю, що Мацейко приєднався до групи Рака, бо так уже принято в горах, що незнайомі користають зі знайомости терену провідника і приєднуються до прогульок. Щойно коли Мацейко не вернувся від кордону, видалося це Ракові підозрілим і зовсім зрозуміле, що сказав тоді Свєнціцькій і Зарицькій, що краще про те нікому не говорити, бо боявся, що це може за собою потягти якісь наслідки, а не бажав наражати товаришок дівчат. Рак не міг 5-го серпня знати, що переводить за кордон вбивника мін. Перацького, коли, про що певно знав мін. Міхаловський, вже проголосив раніше, що атентатчик утік за кордон. Як видатний спортовий організатор, Рак їздив, закладав філії Українського Спортового Союзу. Поліція стежила за ним пильно від трьох літ, але не найшла ніякого доказу його приналежности до ОУН. Свідок Горницький зізнав у слідстві про його приналежність до ОУН, але відкликав свої зізнання. Зізнання Малюци неправдиві. Малюца не любить Рака і хотів би йому пришити також приналежність до ОУН. Щож торкається псевдоніму „Мортик", то це звичайний „придомок", який надала Ракові родина і знайомі. Батько Рака є суддею окружного суду у Львові, мати відомою гуманітарною діячкою. Ті люди напевно не защіплювали у душі свого сина революційних переконань.

КОШМАРНИЙ ПРОЦЕС.

По короткій перерві обор. д'р Ганкевич говорив далі, кажучи, що цей процес дуже кошмарний з деякими своїми постаттями. Підс. Мигалеві виривається з грудей якийсь жахливий акт самообвинувачення. Щадить усіх, але всю вину приймає на себе. Другий — Малюца, наче індуський брамін, сповідається одноманітним голосом і наче мокрими лапами павука, стягає жертву за жертвою. Я розумів би його, але це добро нації і добро молоді, про які він говорить, це вже за різке і зайве. Інші постаті свідків у цьому процесі є теж кошмарні.

ЩЕ ПРО 10 ЗАПОВІДЕЙ ОУН.

Полемізуючи з тезою прок. Рудніцького про те, що поляки не можуть відійти з Галичини тому, що там є деякий відсоток поляків, але тому, що колиб відійшов польський уряд, то залишиться польський селянин, польський інтелігент і польська культура. Тоді поляки залишились би у меншості і врешті тому, що Польща не може кинути на поталу цієї політики маси поляків там, де є 10 заповідей ОУН. Цей процес мусів статись політичним процесом — каже оборонець — і тому жаль, що прокуратор, який висловив стільки гарячих думок, протиставив польському громадянству терористичну організацію, бо на тій площині не може прийти ніколи до порозуміння, а не поставив — з одного боку — польського, а другого українського громадянства. Дальше підкреслює оборонець, що Леон Васілевський, якого твір цитував прок. Рудніцький, кажучи, що український нарід не є ще державнотворчим і находиться ще в стадії етнографічної маси, з якої може повстати нарід, щойно опісля держава, написав у 1934. р. книжку п. н. „Українська проблема, як міжнародне питання" — де зовсім змінив своє становище і ствердив, що український нарід є вже державно-творчий. Кінчаючи свою промову, обор. д-р Лев Ганкевич просить уневиннити підс. *Підгайного* від провини зі ст. 27. і 225. к. з., а щодо злочину ст. 93. і 97., коли відпаде 225. стаття, одиноко компетентним буде львівський суд. Супроти того оборонець просить віділсати справу Підгайного до львівського суду. Щодо підс. *Лебедя*, оборонець просить також уневиннити його з 225. статті к. з.; щодо статтей 93. і 97. просить віділсати справу до львівського суду присяглих. Щодо *Гнатківської*, оборонець просить уневиннити її зі статтей 225. 93. і 97.; щодо *Рака*, уневиннити його зі статтей 148. 93. і 97. к. з.

За три дні — кінчить оборонець — в усіх українських церквах прощатимуть старий рік і витатимуть новий. Тоді попливе до Бога і Богородиці молитва, щоби трьох суддів у Варшаві осудило підсудних справедливо і зі серцем. До того вашого серця відкликуються оборонці підсудних, щоби воно остерегло вас перед судовою помилкою.

ПРОМОВА ПІДС. МИГАЛЯ.

По промові обор. д-ра Ганкевича предсідник віддав голос підс. Малюці й Мигалеві, які не мають оборонців. Малюца зрікся слова, зате Мигаль виголосив тригодинну промову.

Мигаль зазначив на вступі, що йому байдужий вислід теперішньої розправи, бо у Львові відповідатиме за інші справи, що за них загрожує йому куди більша кара. Мигаль має заввваги щодо вини зі ст. 148 к. з. Навязуючи контакт Малюци з Мацейком, не знав чи Мацейко хоче втікати, не знав теж, чи Мацейко — це вбивник міністра. Поміг Мацейкові, як членові ОУН. Опісля Мигаль застерігається, начеб він хотів себе боронити. Заявляє, що в ОУН працював для волі й незалежности України. Це була ціль і мрія його життя. ОУН зробила декілька помилок, які вплинули, що він заломився. Опісля підсудний подає спогади з діточих літ, коли то в день 1 листопада 1918 р. у Снятині учителька виписала на таблиці слова: **„Україна воскресла!"**, а він сам, під диктат учительки написав: **„Ми українські діти завсіди, всім серцем любити будемо рідний край"**.

Ці слова — каже Мигаль — це моє „вірую" й леґітимація. Ці слова я все тямив, забув на них лише раз, а саме: у січні, лютому, березні 1935 р., коли психічно заломився. До заломання дійшло внаслідок убивства Бачинського і дир. Бабія, як теж внаслідок відношення українського громадянства до тих вчинків. Підсудний мав постійно сумніви, чи Бачинський згинув слушно, чи ні. Тесаме торкається дир. Бабія. Волів би я бути вбивником міністра, ніж Бачинського — заявляє Мигаль — бо до сьогодні переслідує мене непевність, чи Бачинський був конфідентом чи ні. Стріляючи до Бачинського був певний, що стріляю до конфідента. Нині підсудний знає, що Бачинський згинув невинно. Щодо Сенькова то намову тієї людини до вбивства Бачинського вважає Мигаль жорстокістю і лайдацтвом. Підсудний запевняє, що Косівна остерігаючи його перед небезпекою, не заломилася як член ОУН, і не завагалась би післати його на смерть, якби була переконана про його вину супроти організації. Навпаки Косівна була переконана про його невинність.

Далі виясняє Мигаль, чому він склав свою відому заяву перед слідчим суддею, подаючи, що в ОУН був тільки техніком, а знав, що варшавський атентат виконала ОУН. Не зважаючи на поголоски, що по вбистві мін. Перацького дійде до пацифікації, видано доручення вбити дир. Бабія, після побиття посла Матчака. Підсудний вагався, чи виконати ці атентати, але на строгий приказ перевів атентати. Тоді українська громадянська опінія дуже вороже поставилась до ОУН. У розмові з автором статті в „Ділі", який писав, що членів ОУН слід випалювати білим залізом, останній його переконав. Похорони дир. Бабія, в першу чергу промова еп. Бучка викликали у підсудного дуже сильне враження. Непорозуміння, до якого дійшло між ним і його зверхниками з ОУН мало ще інше підложжя. Воно торкалося поглядів підсудного щодо питання терору. Мигаль завжди запевняв, що терор є потрібний, але мусить бути продуманий. Вбивство дир. Бабія, на його думку, належить до непродуманих потягнень організації. Вбивство дир. Бабія було самогубним стрілом у груди ОУН.

Наприкінці Мигаль потверджує свої зізнання, які склав 14. червня та свої заввагн щодо тактики ОУН і каже, що може бути, що добро ОУН спонукало його зложити ці зізнання. В організації працював з цілою самопожертвою, знаючи, що його місце в рядах ОУН. Так було до дня 12. червня 1934 р. Від того дня до 12. серпня вагався, від 12. серпня до моменту арештування хотів навіть протиділати ОУН.

На цьому Мигаль закінчив свою оборону і предсідник відложив розправу до суботи 10 год. рано.

Трицятьдругий день розправи.

У ПОНЕДІЛОК ПРОГОЛОСЯТЬ ПРИСУД.

У пятницю розправа почалася в год. 10.50 передполуднем. Предсідник трибуналу заявив: Суд приступає до вислухання голосу підсудних і пригадав, що підсудні обовязані складати вияснення у польській мові. Хто з підсудних не пристосується до цього, предсідник відбере йому голос. На питання предсідника підс. Бандера відповідає по українськи і предсідник відобрав йому голос. Так само підс. Лебедь, Гнатківська, Карпинець, Чорний, Зарицька і Рак намагаються говорити по українськи. Їм теж предсідник відобрав голос. Підсудні: Климишин, Качмарський і Підгайний не дали ніякої відповіди, підс. Малюца відповів по польськи: „нічого", а підс. Мигаль заявив теж по польськи: „Я вже сказав учора".

Після того предсідник в год. 11-ій відложив розправу до понеділка 13. січня ц. р. год. 12. вполудне коли то суд проголосить присуд.

•

ВРАЖІННЯ НАШОГО КОРЕСПОНДЕНТА.

(Телефоном від нашого кореспондента).

Варшава, 10. січня 1935.

Під сам кінець розправи вийшла ще несподіванка з реплікою прокуратора. Ще вчора прок. Железький робив записки до своєї репліки і всі рахували, що промовлятиме цілий нинішній день. Тимчасом репліка відпала зовсім. З підсудних тільки Бандера встиг по українськи виголосити короткий оклик. Ціле сьогоднішне засідання тревало несповна 15 хвилин, при зовсім порожній салі і порожніх лавках журналістів, які не сподівалися такого обороту справи. *(ік.)*

НАРАДИ НАД БУДЖЕТОВИМ ПРЕЛІМІНАРЕМ.

ВАРШАВА, 10. 1. ПАТ. Нині буджетова комісія почала наради над буджетовим прелімінарем і скарбовим законом на 1936-37 р. Предсідник віцемаршал Бирка дав голос пос. Похмурському, який як референт буджету міністерства освіти звернувся з покликом до членів буджетової комісії, щоби на шкільництво призначили з інших позицій буджету ще бодай 10 міліонів золотих. Буджет президента реферував пос. Войцеховський, який зменшено на 195 зол. Цей буджет принято без змін.

ДОБИЧА АБІСИНЦІВ.

АДДІС-АБЕБА, П.А.Т. У битві під Кереллє, як повідомляє Райтер, у руки абісинців попало 6 панцирних авт, 9 скорострілів і великі запаси муніції.

КАТАСТРОФА НА РІЦІ МОРАВА.

БІЛГОРОД П.А.Т. На ріці Мораві втонув човен, тому що дістався у небезпечну струю. Згинуло 8 людей.

РАТУШ ІЗ РАДНИМИ ВИЛЕТІВ У ПОВІТРЯ.

НЮ ЙОРК, ПАТ. Із Пендлетону (стейт Індіяна) повідомляють, що наслідком вибуху, вилетів у повітря ратуш. В ратуші відбувалося саме перше засідання новови́браної міської ради. Зпід звалищ добули 4-х убитих, 13 було тяжко ранених. Катастрофу спричинив шлюсар, що в пивниці запалив сірник, наслідком чого вибухли земні ґази.

ХТО ВКРАВ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ДОКУМЕНТИ?

БРАТИСЛАВА, ПАТ. У статті „Прага середовищем большевицьких паліїв" „Сльовак" обговорює справу крадежі у большевицькому посольстві у Празі, та стверджує, що крім грошей вкрали дуже важні документи, що компромітують дуже большевицьку владу. Крадіж зорганізувала німецька Ґестапо, а виконала її разом з Козімовим агентка цієї установи. Вона оставила свому спільникові гроші, а сама забрала ключ до шифрів III. інтернаціоналу і виказ комуністичних агентів у кількох европейських державах. На основі цього виказу арештували багато большевицьких агентів не лише в Німеччині, але і в Югославії, які діставали вказівки від большевицького посольства у Празі

ҐАНДІ ВМИРАЄ.

До Льондону надійшли вістки, що недуга Ґандія погіршується з дня на день. Ґанді дістає раз-у-раз атаки астми. Не хоче заживати ліків, які записали йому лікарі і відмовився, щоби йому лікарі виконали вприскування. Ґанді далі пє лише козяче молоко. Побоюються, що орґанізм Ґандія ослаблений голодівкою, не видержить нового атаку астми.

ПАЦИФІКАЦІЯ ПІВНІЧНОГО КИТАЮ.

ТІЄН-ТСІН, П.А.Т. У звязку з недавно оголошеними японськими домаганнями, зробить мабуть японська армія натиск на автономний уряд північного Китаю. Не виключене, що конференція японських старшин, яка відбувається в Тієн-Тсіні зажадає скріплення залог у північному Китаю, щоби вспокоїти цю частину краю.

ЗГИНУЛИ НА ЕЛЄКТРИЧНОМУ КРІСЛІ

НЮ ЙОРК, ПАТ. Чотирьох молодих людей у віці около 20 літ, стратили на електричному кріслі у вязниці Сінґ-Сінґ. Вони сиділи у вязниці майже рік, засуджені за вбивство полицая в одній крамниці 5-ої дільниці.

ІТАЛІЙСЬКІ ДЕЗЕРТИРИ.

„Івнінґ Нюз" повідомляє, що сьогодні перейшов більший відділ тирольських дезертирів до Баварії. Досі перейшло туди 3.000 дезертирів. Табори дезертирів у Баварії є в Бэд-Айблінґ і в Дахав.

Аґенція Аваса повідомляє з Білгороду: Югословянська влада має намір створити в Словенії або в Босні концентраційний табор для дезертирів з італ. армії, яких число вже перевищає 2.000 осіб.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Райтер повідомляє з Беллінцони, що швайцарська влада кантону Тессіно відповідальна за поліційні розпорядки заявляє, що за 2 тижні італійський кордон перейшло лише трьох дезертирів, передше бувало їх по 20 на тиждень

Нові українські часописи.

З польської преси довідуємося, що з новим роком появився в Бережанах український часопис під наголовком *„Бережанські Вісти"*. Видавці того часопису до нас його ще не прислали.

„Сонечко", український двотижневий часопис для дітей, появляється з новим роком у Рівному. Видавцем „Сонечка" є Т-во „Українська Школа" в Рівному.

В Яблонній коло Варшави вийшло І. число квартального часопису *„Немезіда"*. Є це часопис, присвячений справам визволення українського народу, історії війська та утворення Української Козацької Держави двох частин світу — Европи й Азії. Редактором „Немезіди" є підполк. Сергій Сидоренко-Сапорай.

В Ужгороді на Закарпатті появився новий суспільно-господарський та літературно-критичний місячник *„До перемоги"* (число І. за грудень 1935). Власником і видавцем „До перемоги" є відомий діяч і посол Юліян Ревай.

Москвофільські „осяги".

„Русскій Голос" з 5. січня подає підсумки „осягів" москвофільських освітніх та економічних організацій у минулому році. І так у 1935. р. заcновано нібито 23 нових читалень „общества Качковського" на загальне число 376 та розпочато будову 11-ти нових читальняних домів. Скільки читалень Качковського має свої власні доми, не подано. Поїздок по читальнях відбуто 123. У тім самім році заcновано 32 нові кооперативи на загальне число 247 та переведено в них 238 ревізій. А „Русскій Земледѣльческій Союз", що розпочав свою діяльність щойно в мин. році, заложив нібито досі 31 кружків.

Очевидно, ті читальні, кружки та кооперативи іступують переважно тільки на папері та не ведуть майже ніякої позитивної праці. Вся діяльність нечисленних читалень Качковського (є їх найвище 50—60, а не 376!) зводиться звичайно до улаштовування забав з танцями та до ширення сліпої ненависти до рідних братів — українців.

Новорічне свято українців у Берліні.

Ще ніколи українські берлінські організації не впорядкували спільної вустрічі Нового Року. Заможніші українці розпорошувалися серед німців, а бідніша більшість звичайно мандрувала вулицями, щоб одинцем чи розбитими гуртками опинитися в шинках серед незнаних людей.

В інтересах плекання почуття національної спільноти і зближення українців з чужинцями-приятелями Спілка Українців у Німеччині (засн. 22. січня 1921. р.) рішила завести постійне „Свято Нового Року". Для першого разу призначено це нове для української кольонії в Берліні свято в невеликому помешканні „Живої Газети" в ресторані Льоренца (Ґервінусштр. 25.).

Рільбар Федір Ємець ще раз дав доказ свого мистецтва і смаку. Під його керуванням похмура саля перетворилася в святочно-радісну світлицю. Новий великий український прапор на одній стіні був тлом незвичайно гарного тризубу з ялинками. Різнокольорові свічки палахкотіли і на українському гербі і на всіх столах.

Поволі сходилися гості від 9. год. веч. аж до півночі. Серед надто „обережних" чути було голоси, що „свято провалилося"... Одначе вже на 12 годину, коли всі разом піднесли чарки, зайняті були всі 8 столів. Зібралося понад 40 душ. Несподіванкою для самих зорядчиків була присутність понад 20 жінок-дружин і доньок українців або близьких чужинців. Як і завжди на всіх вечорах Спілки Українців у Німеччині, крім німців були з родинами також і рівні чужинці зпоміж поневолених народів Радянщини.

Настрій зібраних був такий радісний, що непомітно минула ніч. А першого дня 1936. р. свято продовжувалося в приватних помешканнях ріжних українців і скінчилося щойно пізно у ночі в гостинній хаті п-і Олександри Томашової.

„ЩЕ ОДИН БЛЕФ ЛЯВАЛЯ".
Справа нафтових санкцій.

ЛЬОНДОН, 10. 1. ПАТ. „Стар" називає розпорядженні в останньому часі рухи французької фльоти „ще одним блефом Лаваля". На думку щоденника ці рухи не значать бодай, що нафтові санкції дійсно застосують. Ця справа, на думку щоденника, неактуальна. Він твердить, що британський уряд формально ще не вирішив справи поширення санкцій, але й опінія „Форін Офіс" і поодиноких членів уряду противиться, щоб В. Британія піднімала знову ініціятиву в ділянці санкцій, про що зрештою знає прем. Лаваль. Якраз тому, твердить „Стар", французький премієр остентаційно жертвує Англії поміч французької фльоти, знаючи, що її поміч не буде конечна. Щодо самого ембарґо на нафту, то цю справу залишать ініціятиві менших держав, Малій Антанті, або Балканському Бльокові з можливою підтримкою СССР.

ІТАЛІЯ СТРАШИТЬ СОЮЗОМ З НІМЕЧЧИНОЮ ТА ЯПОНІЄЮ.

ВАШИНҐТОН, ПАТ. Комісія закордонних справ радить над проектом закону про невтральність, який зреферував предсідник комісії Мек Рейнольдс. „Л' Евр" пише: Льондонські кола здогадуються, що конгрес не прийме проекту Рейнольдса і залишить президентові змогу заборонити вивіз до одної з воюючих сторін. Зате сподіються, що конгрес прийме частинно внесок сен. Ніє згідно з яким доставу американської нафти до Італії обчислять на основі пересічного вивозу з останніх трьох літ. Таким чином Італія могла би привезти 11 проц. американського імпорту нафти з мирних часів. Уряд Злучених Держав зможе заявити Італії, що не бере участи у бльокаді. Одночасно В. Британія зможе перевести політику бльокади згідно з постановою ст. 16 пакту Ліги. Італійська преса гостро виступає проти промови през. Рузвельта. Одночасно італійська преса пише про необхідність підписати пакт між Італією, Німеччиною та Японією.

У звязку з сензаційним виступом італійської преси звертають увагу, що Муссоліні відбув довшу нараду з італійським послом у Берліні Атоліко. Французька преса пише, що маревом союзу з Японією Італія намагається залякати В. Британію і Злучені Держави, маревом союзу з Німеччиною — Францію.

ДЕМОКРАТИЧНІ КАНДИДАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА ЗЛ. ДЕРЖАВ.

ВАШИНҐТОН, 10. 1. ПАТ. Національний демократичний комітет рішив скликати в Філядельфії 23. червня ц. р. національний партійний з'їзд, на якім виберуть демократичних кандидатів на президента та віцепрезидента Зл. Держав.

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ.

Нові методи мовознавчих дослідів.

Час від часу проскакують у наших журналах, а то й у щоденниках хоч натяки, хоч і коротенькі замітки про те, що в мовознавстві промощують собі шлях нові методи досліду мовних явищ. Рівночасно виринають нові погляди на суть самої мови й на її завдання. Мовознавство взагалі наука розмірно недавня, алеж сама мова — річ жива, розвиток її звязаний тісно з життям народу, то й не дивно, що і в такій новій (супроти інших наук) науці зміняються й погляди на мову й виринають нові й нові думки про те, як підходити до мовних явищ, як їх досліджувати.

Донедавна всевладно в мовознавстві панував принцип роздріблювання, мову наче секціонували, виривали з неї окремі явища й ті явища студіювали. При тому велику вагу клали на історичний розвиток мовних явищ. А що тут дослідникам доводилося оперувати виключно писаним матеріялом, до того ж матеріялом, що його складали нераз і напівграмотні люди, то тут зараз відкривалося поле для найрізніших комбінацій — і гіпотез. Те саме видно було, коли на основі цих писаних матеріялів дослідники бралися робити порівняння й установляти для поодиноких мов рівні праформи. Все це знов було наче повириване з цілої тої цікавої будови, що зветься людською мовою, й пова повириваними явищами часто сама будова губилася, гинула.

А проте ця школа мовознавців зробила се-звичайно багато й посунула мовознавство сильно наперед. Від 70. рр. XIX. ст., коли вона крок за кроком завойовувала собі просто пробоєм у мовознавстві майже виключне поле — почали виростати нові й нові ділянки, де мовознавець оперував цією методою й доходив до дуже цінних результатів. До великого значіння дійшли живі мови, хоч і непризнавані нераз досі, а поміж ними — передовсім говори. З року на рік зростали діялектольоґічні праці, з року на рік нагромаджувалося безліч історичного й порівняльного матеріялу, які дослідники на свій спосіб розясняли. Розяснення ці спиралися на двох засадах: звукові закони, що, наче без винятків, проявляють скрізь свою силу й принцип психольоґічний, принцип анальоґії там, де звукові закони виявлялися безсильними.

Алеж незабаром показалося, що сама т. зв. анальоґія не дає повного розяснення явища, що вона нераз — порожній звук. Неясно було, чому саме деяка форма, не дуже поширена, мусіла висунути таку форму, що мала за собою куди більше прикладів, чому в одних випадках переважила анальоґія якогось явища, у другому — ні. Дотепно сказав якийсь мовознавець, що пояснювати анальоґією там, де відмовляють своєї служби звукові закони, значить невідомі явища пояснювати новими невідомими.

Тимто виринула думка — брати мову як цілу певну систему, з якої не слід виривати поодиноких явищ, а трактувати ті явища в цілому на тлі власне цілої мовної системи. Кожна мова має свою власну, тільки їй притаманну структуру, будову, яка й утримується тільки тому, що в мові панує певен лад, що в ній є частинки, які відповідають одна одній — а тут для такої відповідної мова може і знехтувати звуковими законами, може не звернути уваги й на так звані, чисто механічні нераз, закони т. зв. анальоґії. Приклад із української мови це вияснить. Як відомо, за українськими звуковими законами кожне праславянське „і" дало в українській мові „и". Тимто в наших західньо-українських говорах і повстали такі форми, як „синий". Таксамо українська мова не знала такого „е", що помягчувалоб попередній приголосний, тимто й там де мусіло бути таке „е" (-е), згодом у нас появилося е (пор. земля, землі, але — земле з колишнього: земле), поля, полю, але — поле, полем). Таксамо й у середньому роді, з колишньої форми „синє" — повстала цілком правильна форма — „сине", форма, якої вживають у нас здебільша, в західньо-українських говорах. Алеж таким чином пропадав із мови т. зв. мягкий тип відміни прикметників, яких іще репрезентували форми жіночого роду: „синя", „синю" (в цих говорах вони теж уже пішли за твердим типом). Колиж мав у будові мови зберегтися і мягкий тип, а він *мусів* зберегтися з огляду на займенники, що тепер із прикметниками творять *одну* вже відміну, то й мова, всупереч законам звуковим, усупереч історії — витворила паралельно й відповідні закінчення мягкі, (як хочете — задержала давні, праславянські). Так вона й утворила цілком нові відповідні форми з мягким о (нього, синього) бож старі з отвердлим „е" перечилиб „мягкому" типові. Так структурально пояснюються й говорові форми: „медведьови", „медведьом" (пор. медвідь, медведя і т. д., скрізь мягкі), дарма, що в літературну мову вони не перейшли. Саме пояснення

З орґанізаційного руху.

Віче УНДО в Чорній, суд. пов. Лютовиська.

Дня 9. м. м. відбулося прилюдне віче УНДО в Чорній, суд. пов. Лютовиська. Присутніх було около 150 селян, які виявили велике зацікавлення для організаційної праці. Реферував д-р Зенон Присташ про програму УНДО та його змагання. Ухвалено резолюції: 1) Учасники віча в Чорній зобовязуються чинно підтримати політичну орґанізацію і працю УНДО, вступаючи масово в ряди його діяльних членів і поширюючи орґанізацію УНДО по всіх місцевостях ліського повіту; 2) Одобрюють діяльність Проводу УНДО; 3) Протестують проти лемківського букваря. Національним гимном віче покінчено.

Політична нарада УНДО в Устріках Долішніх.

Дня 15. м. м. відбулася політична нарада УНДО в Устріках Долішніх, на якій вибрано Районовий Народній Комітет на судову округу Устріки Долішні. Головою Комітету вибрано *м-ра Михайла Береску*, адвоката в Устріках.

Повітовий Народній Зїзд УНДО в Борщеві.

Дня 27. грудня 1935. р. відбувся в Борщеві Повітовий Народній Зїзд УНДО при участи 237 осіб, у цьому 7 священиків і коло 10 світських інтелігентів та кільканацятьох міщан; решта — селяни з усіх майже сіл борщівського судового повіту, бо мельницький судовий повіт має свою окрему повітову орґанізацію УНДО. Як відпоручник Центрального Комітету УНДО прибув на зїзд посол цієї округи д-р Степан Баран з Тернополя.

Збори відкрив і їм проводив при почеснім президії дотеперішній голова Повітового Народнього Комітету УНДО о. *Семен Гребенюк*, парох в Більча Золотого; секретарював п. *Петро Гораль*, секретар П. Н. К. з Борщева.

Політичний реферат виголосив посол д-р *Ст. Баран*. Референт зясував наше теперішне політичне положення взагалі й у Польщі зокрема, обговорив потребу зміни нашої тактики без зміни основ нашої політичної програми і навів усі важніші домагання, що їх поставила до уряду теперішня Українська Парляментарна Репрезентація через свою президію. Переходячи до справ політично-організаційних, виказав посол д-р Баран потребу політичної організації, яку у нас у народніх масах веде УНДО та не меншу потребу політично-партійної дисципліни, яка одиноко може нам принести позитивні політичні висліди.

Після реферату йшли численні запити учасників (кільканацять), переважно селян, що підносили потреби повіту чи свого села або околиці та наводили факти невідповідного поведення супроти українських громадян та українських установ деяких чиновників державної і самоуправної адміністрації та державної поліції, що зовсім непотрібно дошкулюють нашому населенню й перешкоджають роботу наших установ. На усі піднесені в дискусії запити й побажання учасників дав відповідь і вияснення посол д-р Баран.

З черги приступлено до орґанізаційних справ. Звіт уступаючої управи принято до відома по переведеній дискусії, після чого вибрано Повітовий Народній Комітет УНДО у такому складі: голова о. Семен Гребенюк, парох у Більчу Золотім; члени: д-р Володимир Чировський, адвокат; Петро Гораль, управитель спілки „Нічиємо"; Марія Романівська, жінка адвоката; Михайло Лоточинський, міщанин; Михайло Скорохід, міщанин — усі з Борщева; о. Володимир Чубатий, парох в Шупарці; Теофіля Ратзова, жінка приватного урядовця в Скалі; Андрій Стефанюк, господар у Жилинцях; Гриць Романюк, господар в Озерянах; Василь Стецко, господар у Стрілківцях, Володимир Білинський, господар у Шишківцях та Іван Андрусик, господар у Волківцях.

При кінці ухвалено одноголосно резолюції з висловами повного довіря і признання проводові УНДО й Українській Парляментарній Репрезентації та її Президії з одобренням теперішньої політичної тактики і дальше зі зазивом до українського громадянства Борщівщини, щоб масово гуртувалося в рядах Українського Національно-Демократичного Обєднання та підтримувало працю й заходи його проводу.

Подібний зїзд для Мельниччини з участю посла д-ра Ст. Барана відбудеться в Іваню Пустім у найближчих тижнях після Різдва.

шляхом „анальогії", не пояснення. Таких прикладів є безліч. Структуральними законами, будовою самої мови ви поясните такі явища, яких не пояснює ні звуковий закон, ні т. зв. анальоґія, (пор. форми нашого наказового способу). А далі — нова ця метода звертає увагу на функціональність явищ, на функцію, яку яка форма сповняє в мові, функцію, що живіша, тим і важніше, ніж звуковий закон, чи закон анальоґії. Візьмемо приклад і знов із нашої мови. Якесь невеличке число іменників (т. зв. „у"-пні) чоловічого роду переважило в чоловічій відміні іменників у давальному відмінку (-ові), і в родовому множини (-ів) тільки тому, що ці закінчення краще вказували на функцію цих відмінків, ніж закінчення безлічі наших іменників (т. зв. „о-пнів). Бож, напр. закінчення давальнику -у було й закінченням родового (наслідком помішання пнів, де знов на вибір закінчення впливало *значіння* слова), а родовий відмінок, на основі звукових законів, лишився без закінчення (пор. пара чобіт, кілька раз!). У грецькій мові залишилася сіґма в майбутньому часі між голосними тільки тому, що вона там виконувала функцію, де індеж мусіла відпасти (пор. „ліо" — „лісь", але ґенос, род. ґенус із ґенесос).

І на це дуже багацько прикладів дає кожна мова. Ось на ці дві важні речі звертає увагу нова мовознавча метода (фонольоґічна). І ще одно. Вона займається живими мовами, здебільша літературними. Коли ж фонольоґ студіює говори, то все ж має знов на оці цілу систему й говір бере як ціле. І ще одне. Він не звертає зовсім уваги на безліч звуків, а займається тільки їх типами — фонемами. Та ця справа потребує окремого пояснення і про неї треба писати окремо.

Із срібного екрану.

Із нової фільмової продукції „Уфи" в Берліні.

З Берліна пишуть нам:

В останньому часі виступила берлінська „Уфа" з кількома новими добрими фільмами, які будуть мати успіх і за границею, тим більше, що деякі з них накручені теж і в інших европейських мовах.

Фільма **„Вікторія"**, основана на Гамсуновій „Історії одної любови", була для берлінської передової публики милою несподіванкою. Не зводити ніжности літературного твору до грубших рисів, відтворити у простій дії зворушливий кольорит оригіналу, використовуючи обережно могутнє тло краєвиду, піднести навіть Ахилеву пяту звукових фільмів — діяльоґ до мистецького виразу — це дійсні прикмети. Несподіванкою була й сама Вікторія Люїзи Ульріх: моженазверх негарна та надто хлопяча, зокрема в давніших ролях, тут вона грає чудово (так як раніше у „Реґіні"). Дуже добрий та видержаний М. Віман у ролі поета з народу. Решта — тільки тло для головної пари. Оригінальні та сильні сцени такі, як вибух радости поета в своїй кімнатці після любовної зустрічі та сцена з промовою, коли на руїнах любовної дії дістає літературну премію.

На **„Чорні рожі"** з Ліліяною Гарвей всі ждали нетерпеливо, бо німецька публика після кількалітньої розлуки мала вперше побачити свою давно улюблену артистку. Сама фільма цікава темою і грою, хоч титул „Чорні рожі" не характеризує змісту. Боротьба Фінляндії проти російського гнету — тема ідейна, для українців особливо цікава, в кавалерійських шаржах козаків проти публики, в поліційнім переслідуванні, в арештах і кайданах, повна яскравих спогадів на не так давно минуле. Ніжна любовна історія з Ліліяною Гарвей (тут російською танцюристкою) і Віллім Фрічом (фінським революціонером) в осередку; високодраматична сцена в театрі з промовою, зложеною справді не авторами фільми, а революційним поетом. Проти розумного, зрештою й культурного, в креації Віллі Бірґеля майже симпатичного, але безоглядного губернатора не мають покищо революціонери успіху. Чудова картина, як після розгрому народнього свята (на зразок нашого святоіванського) на тлі розпучливо сумної пустки краєвиду пересуваються не то живі постаті, не то привид походу скованих вязнів. Вязне і любов у конфлікті чуття та боротьби ідей, але заповідається перемога ідеї. Загалом поруч із зрілою грою головної трійки артистів та іншого ансамблю — слідно всюди глибоку появу режисера П. Мартіна.

ПОВСТАННЯ НА СИБІРІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

200 бомбових атентатів на залізниці та військові обекти.

Зі столиці Манджукво Гсін-кінгу надійшли вістки, що у Східній Сибірі виконали коло 200 бомбових атентатів на залізниці і військові обекти. В околицях Байкалу дійшло до грізних селянських заворушень, бо селяни відмовились видавати збіжжя. Відділи ГПУ кріваво здавили бунт. Опісля дійшло до заворушень у Нерчинську, Хабаровську і Владивостоку, в яких брали участь теж члени комуністичної партії. ГПУ масово арештує людей, яких без суду розстрілює. Присуди смерти видають так масово, що арештованих винищують трійливими газами. На Сибір виїхав з Москви шеф ГПУ Ягода.

ГОРОДСЬКИЙ СУД У ЛЬВОВІ УСТІЙНЮВАТИМЕ ПІДСТАВОВЕ КОМІРНЕ

У городськім суді у Львові повстав окремий відділ, який устійнюватиме підставове комірне. Оплати до внесків такі: 1) до подання — 1 зол. 2) доручення при внесенні письма — 2 зол; 3) оплата до протоколу розправи — 1 зол.; 4) за дальші доручення по 50 сотиків. Крім того до подання у справі устійнення підставового комірного слід заплатити судову оплату за 1 зол і за доручення 2 зол., разом оплати за 3 зол. Розправи над внесками у справі устійнення підставового комірного йтимуть у городськім суді уже від понеділка 13. січня ц. р. При устійненні комірного судія піде сам до менших помешкань, у справі більших вишле знавців.

НОВИНКИ.

— **Кравецька робітня М. Білоуса, Львів, Домініканська 4, I. п.**, поручає на карнавал всякі візитові мужеські одяги. Солідне виконання. Власний матеріял на складі. 973 1—8

— **Футра** від 140 зол. робить Карпяк, Лукасінського 4. 13—?

— **Найсмачніші і найдешевші вудженина** поручає Центросоюз. Крамниці: 1) **Ринок 2,** 2) **Личаківська 50,** 3) **На Байках ріг Глубокої,** 4) **Жовківська 175.** 13-5

— **Велика дитяча імпреза.** Дітвора школи ім Льва у Львові відограє в неділю 12. ц. м. в театрі Ріжнородностей (Народній Дім) сценічну картину у трьох діях М. Підгірянки „В чужім пірю". Після вистави балет танків (козачок, танець матросів, вальс, китайський танок, гавот). У кожному танку інші строї. Дохід призначений на віджившювання дітей. Білети в ціні 1—2 зол. продаються в книгарні „Просвіти", Львів, Руська 1.

— **Маланчин Вечір у Колісею.** В понеділок, 13. ц. м. в год. 23-ій відбудеться на привітання Нового Року „Маланчина ревія" в 20-ти картинах. Участь беруть: М. Сабат-Свірська, Л. Кривіцька, С. Стадниківна, А. Федиияківна, П. Сорока, О. Олеський, ревелерси „Евгена", балет Віршевського. Багата, весела програма та імена виконавців дають запоруку, що наша публика в приємному настрої зустріне наш Новий Рік. Білети вже в розпродажі в Союзному Базарі.

— **Віче емеритів** із львівського повіту відбудеться в неділю, 12. ц. м. у Зимній Воді. Початок год. 11. На денному порядку справа загрожених емеритальних платень.

— **Арештування.** В Рогатині арештовано 2. січня ц. р. абсольвента гімназії Володимира Гладкого і перевезено до Бриґідок у Львові. Причина невідома.

— **1935 рік у житті берлінських українців.** Виклад на цю тему відбувся (П. Кожевників) на сходинах „Живої Газети" Спілки Українців у Німеччині в четвер, 9. ц. м. в год. 20,30 у ресторані Льоренца (Шарльотенбург, Гераїнус штрассе 25). Перед викладом будуть подані останні вістки про українців у ріжних державах світу. Вступ вільний.

— **Про святотатську крадіж в церкві св. Варвари у Відні** пишуть нам: У звязку з повідомленням про крадіж золотого ланцюга з хрестом з мощів св. Йосафата варто зазначити, що цей ланцюг з хрестом жертвував архикнязь Вільгельм, набувши його за ордер золотого руна, яким австрійський цісар відзначував кожного повнолітнього члена цісарської родини. Це відмітив враз із зазначенням дати на пожертвованім хресті пок. редемпторист бельгієць о. Бош.

— **З приводу смерти проф. Василя Хрірівського** пишуть нам з Тернополя: В четвер, 2. ц. м. прийшов він до „Української Бесіди" на часописи та партію шахів. При грі у шахи він нараз без слова зісунувся з крісла на землю і на очах зібраних членів т-ва закінчив життя. Негайно приклюкано двох лікарів, але всі їхні зусилля були безуспішні і вони ствердили тільки смерть від розриву серця. Похорон відбувся в суботу 4. ц. м. при участи семи священиків та численного місцевого громадянства і рідні з Буцнева. Співав хор „Тернопільського Бояна", якого Покійний був пильним членом. Прожив 58 літ, оставляючи дружину, що живе тепер у Стрию. Пок. проф. Василь Хирівський уродився в 1877 р. в Буцневі, тернопільського повіту, в селянській родині. Як нераз у нас бувало зі селянськими хлопцями, пок. В. Хирівський головно власними силами та серед злиднів перебивався в часі науки в гімназії в Тернополі та в часі студій на фільософічному факультеті львівського університету. Вчителювати прийшов опісля до Тернополя, де одержав посаду головного учителя української мови в мужеській державній учительській семинарії і де разом з проф. Іваном Боднаром та пок. Іваном Марняком творили трійку українських професорів з університетською освітою, що мала чималий вплив на національне виховання нашого учительського доросту. Змобілізований з вибухом світової війни до австрійської армії, дістався до російського полону, з якого вернувся до волі пізно вже значно після большевицького наїзду. Тоді одержав посаду в українській державній гімназії в Тернополі, у якій вчителював аж до її розвязання у вересні 1930 р. і звязаного з тим передчасного переходу на емеритуру. Покійний був тихої і добрячої вдачі та завжди совісно сповнював приняті на себе громадянські обовязки. Був якийсь час головою філії „Музичного Інституту ім. Лисенка", основником і членом управи кооперативи „Трикотария" та працював у виділах ріжних місцевих товариств, як у філії „Учит. Громади", Кружка Рідної Школи, „Укр. Бурси", „Укр. Бесіди" та „Терн. Бояна". Від громадянства, установ та товаришів праці попращав його щиро над могилою проф. Павло Дяків, підносячи особисті і громадянські прикмети покійного.

— **Підмоги для амнестіонованих.** Фонд праці рішив признати амнестіонованим вязням право на підмоги, оскільки перед вязницею були заняті. Це рішення є вийнмкове, бо звичайно карані вязницею тратять право до підмоги після звільнення. У цьому випадку підмоги признано всім, хто зголоситься дальше до суспільної обезпечальні.

— **Чи матура буде знесена?** В державній Раді Освіти у Варшаві розглядають внесення у справі скасування іспитів зрілости. Замісць тих іспитів мають іншим способом перевірювати умову зрілість молоді. Педагогічні кола піддержують це внесення як зовсім доцільне, тим більше, що матури стягають часто на молодь трагічні наслідки.

— **Стигматичка Настя Волошин**, що перебувала в останніх часах у львівському монастирі СС. Василіянок, виїхала на Різдвяні Свята назад до села Млинів яворівського повіту до свого дотеперішнього службодавця. В дорозі супроводила її одна черниця. Причиною виїзду був лист її матери, що забажала побачити доньку.

— **Химерна зима.** Південні вітри, що панують від довшого часу над Европою, принесли нам погоду, яка пригадує весняний березень. В деяких сторонах навіть зацвили фіялки. Народні метеорольоґи на основі ріжних признак у природі кажуть, що така погода вдержиться ще довший час, хоча з огляду на засіви побажана покищо правдива зима. Зате на Сибірі зовсім інакше. В деяких місцевостях східної Сибірі мороз доходить тепер до 60 ст. Цельзія.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні держ. класс. льотерії впали виграні на такі числа: 50.000 зол. на ч. 95423. 10.000 зол. на ч. 12102 152996. 5.000 зол. на ч. 9821 135548 153159 166701. 2.000 зол. на ч. 5919 8390 21728 34341 53161 62009 63785 66922 82560 85225 86461 90825 96253 97249 120114 123266 125335 133501 136827 139278 140960 142356 148572 160616 166004 185701. 1.000 зол. на ч. 2171 13982 14078 19812 21716 28224 29297 29938 36443 40409 40936 47563 47963 48242 59629 77405 82514 84861 88968 102804 105008 106446 109471 118607 119686 123184 127072 129938 135884 147187 147786 148645 148689 153158 166654 172811 175016 181791 182018.

— **Емерити не дістають пенсій.** Про скандальні відносини, які панують у ЗУПУ, свідчить факт, що емерити, обезпечені в цьому державному заведенні, досі не одержали за місяць січень ц. р. платень. Так само з великим спізненням виплачено їм платні за грудень. Яким правом засуджується умових працівників, що довголітною тяжкою працею добилися тієї мізерної заслуженини, на голодівку? Невже нема кому зробити порядок в тій установі, що збила величезні маєтки зі складок умових працівників?

— **Природний приріст населення.** Головний статистичний уряд у Польщі оголосив обчислення щодо природного руху населення за третій квартал 1935 р. В тім часі зареєстровано 57.183 подруж або на 430 більше, ніж торік, та 215.525 живих народин або 526 менше. Зате випадків смерти було 95.738 або 24.500 менше ніж у тім самім часі торік. Остаточно вийшов природний приріст на 119.787 осіб. У порівнанні з 1934 р. показався приріст на 23.974.

— **Містерії з обнижкою трамваєвих білєтів.** З приводу останньої „обнижки" трамваєвих білєтів у Львові пишуть нам з міста: Користаю з трамваїв у Львові більше як 30 літ, бувало ріжно, але ствердити мушу, що ніколи дотепер магістрат не закпив собі так зі своїх мешканців і ніколи не було такого обурення на його адресу, як тепер і зовсім слушно. Заповідається шумно знижку оплат за їзду, а в дійсности прийшла їх підвишка. Всі тански білети, а саме: карти на 10 їзд, місячні карти на дворазові їзди денно, карти для шкільної молоді, місячні карти для довільної їзди, місячні карти т. зв. „ульгові" для урядничих організацій, карти для дітей і т. д. а нарешті т. зв. відтинкові по 15 сот. одиноко радикальні, до яких населення ще не привикло, бо обовязували всего кілька тижнів — всі вони подорожіли, або їх знесено. Проголошувати знижку цін, а в дійсности підвищити їх це кпини з громадянства. В нинішніх тяжких відносинах повинно бути більше зрозуміння для потреб населення, не лише з огляду на тяжку економічну крізу, але й з огляду зниження цін. Тут сталося щось, що не повинно було статися. Тому апелюємо до відповідальних чинників, щоби цю помилку направили.

— **Епільоґ кукурудзяної афери.** Апеляційний суд у Львові розбирав справу Ст. Богосевича і товаришів, що допустилися зловживань при поділі румунської кукурудзи, спровадженої повітовим виділом з Косова для голодних гуцулів. Окружний суд у Коломиї засудив Богосевича на 14 місяців вязниці, а його спільників Креля на 6 і Шрайера на 7 місяців. Апеляційний суд обнизив Богосевичові кару до одного року вязниці з припиненням, а його товаришів увільнив.

— **Бузьки прилетіли.** До Жолині Долішньої пов. Ланцут прилетіла перед кількома днями пара бузьків і осіла на давному гнізді. Після двох днів один бузько відлетів дальше, а другий залишився. Він проходжується по подвірі та городах і місцеве населення кормить його щедро.

— **Скажений пес.** У Волі Ржендзінцінській під Тарновом скажений пес покусав четверо осіб і 18 собак. Покусаними занялися лікарі.

— **Краєва хроніка.** З причини ремонту машин тартак фірми Гредель у Скольому звільнив на 10 днів від праці коло 40 робітників. — На дорозі у Ваньковичах пов. Рудки три невідомі напасники побили тяжко Івана Паньчишина, який помер від ран у шпиталю. — На дорозі до Рудок Йосиф Содома і Ян Вуйцік із Никлович пов. Мостиська стрінули Марка Пастуха з Мужилович пов. Яворів, причому Вуйцік пробив Пастуха багнетом, кладучи його на місці трупом. Вбивника арештовано. — В почтовім уряді Олешичі, пов. Любачів, введено цілоденну телефонічну і телеграфічну службу. — В лісі Білявина чортківського повіту, згоріла стирта збіжа побережника Йосифа Дижди. Шкоди було на 500 зол. Підпалили мабуть парубки з околиці, що мали порахунки з побережником. — У Тучному пов. Перемишляни пострілив хтось Йосифа Ґурського, який щойно вернувся з вязниці на основі амнестії. Підозрівають, що пострілили Ґурського свояки з пімсти за те, що він добив смертельно їх стрия. Ґуського відвезли до шпиталю. — В Кошилівцях пов. Перемишляни на забаві вдарив хтось пляшкою Каролину Ґжинку так, що розбив їй череп, наслідком чого вона померла. — Побережник Іван Підгородецький пострілив в лісі лісового злодія з Ниркова пов. Заліщики. Раненого відставили до шпиталю.

— **Рятунок переплатила життям.** На ріці Скло в Лазах пов. Ярослав совгалася кількалітня дитина одного господаря. Під дитиною заломився лід і вона почала тонути. На поміч їй поспішила 62-літня Катерина Пирч і врятувала дитину, одначе сама дісталася під лід і утонула.

— **Хрущі — у січні.** До редакції „Польонії" в Рибнику приніс один мешканець живого хруща, що влетів до нього крізь вікно.

— **Перетяження вчительства працею.** В салі Великого театру у Варшаві відбувся 8. ц. м. зїзд учительства вселюдних шкіл, щоб обговорити стан загальної освіти в Польщі. Референт Маховський вказав на перетяження учительства працею, на недостачу достаточного числа етатів і на велику скількість типів навчання. Також референт Коляско ствердив перетяження працею вчителя, який поза працею в школі займається ще безінтересовною суспільною працею. Після дискусії принято низку резолюцій.

— **Викрили грабіжників колектури.** У підрядній варшавській каварні „Мала несподіванка" поліція викрила злодіїв, що вкрали в колектурі Лянгера на Празі 20.000 зол. Вивязалася стрілянина, в часі якої одного грабіжника, Яна Котовського, брата власника каварні, вбито. Другого перевезено до шпиталю, де він від рани помер. У мешканні Котовського знайшли кілька тисяч з украдених грошей.

— **Огнетревале скло.** Скляні гути в Польщі розпочали новий рід продукції на основі опатентованого винаходу, огнетревалого скла. Новий рід скла буде служити до виробу ріжної кухонної посуди та приладів до аптичних і лікарських цілей.

— **Українець літає на Чайна Клиппер.** Недавно відбув першу подорож з Америки до Філіпінських островів великий американський почтовий літак Чайна Клиппер. Тим літаком літає 28-літній Федір Криворіжка, як помічник пільота. Він син українського фармера з Алберти, в Канаді. Вчився в технічній школі в Едмонтоні, потім поїхав до Фльориди, в Америці, де працював в летунській компанії. Ця компанія була вислала його на три роки до Південної Америки, де Криворіжка навчився літати. Опісля дістав роботу на Чайна Клиппер.

— **Гармата, що рішатиме в майбутній війні.** Англійська фірма Вікерс збудувала новий тип протилетунської гармати, що може відограти вирішну ролю в майбутній війні. На праці коло будови тієї гармати фірма видала коло 200 тисяч фунтів штерлінгів. Гармати закупило вже кілька урядів чужих держав.

— **Перед страченням Гавптмана.** В цілій Америці зацікавилися тепер долею Гавптмана, вбивника Ліндберґової дитини. Як відомо, 17 січня ц. р. мають його стратити на електричному кріслі у вязниці у Трентоні. Гавптман поводиться спокійно і все ще має надію, що до виконання смертного присуду не прийде. На всякий випадок просить, щоби після виконання екзекуції його тіло піддали лікарській секції, бо деякі американські лікарі кажуть, що чоловік, страчений на електричному кріслі, не все гине відразу, тільки попадає часом у летарґ, наслідком пораження всіх органів, а вмирає аж у домовині. Тому Гавптман побоюється, що його поховають живцем. Тимчасом вязнична управа робить наперед проби ділання електричного фотелю і ствердила, що апаратура ділає добре. В Америці панує загальна думка, що Гавптмана не помилують і то з огляду на настрій у краю після втечі Ліндберґа до Европи. Помилування викликало би загальні заворушення.

— **Недуга Ґрети Ґарбо.** Голосна фільмова артистка Ґрета Ґарбо занедужала перед кількома тижнями на анґіну у своїй віллі біля Стокгольму. В останньому часі виступили у неї прояви затроєння крови як наслідок тієї анґіни. Лікарі дивляться дуже песимістично на стан здоровля артистки.

— **Вічне перо шкодить китайській культурі.** В Китаю появився розпорядок міністерства освіти, що забороняє вживати у школах т. зв. вічні пера. Розпорядок стверджує, що китайська азбука, яка є складовою частиною вічної китайської культури, вимагає, щоби послугуватися пензлем і тушом, а не европейським пером. Вічне перо, призначене головно для людей, що швидко пишуть, причиняється до занепаду первісного характеру китайського письма, якого не можна писати, тільки малювати.

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 11. січня год. 8. веч. „Майор Варвара (премієра).

Неділя, 12. I. год. 3.30 попол. ціни найнижчі „Попелюшка“; год. 8. веч. Аб. 8 „Майор Варвара“.

Театр Ріжнородностей.

Нечинний.

Кіна.

АДРІЯ: „Останній отаман Анненків“.
АПОЛЬО: „Додик на фронті“ з Димшею.
АТЛЯНТИК: „Кохаю всі жінки“ з І Кепурою.
ВАНДА: „Імператриця Катерина“
ҐРАЖИНА: „Епізод“ із Павлею Веседі.
(Ґрета Ґарбо) та „Революція сміху“.
КАСІНО: „Анна Кареніна“ з Ґретою Ґарбо.
КОЛІСЕЙ: „Княжна Огара“, ревія „Позич мені два золоті“.
КОПЕРНИК: Пат і Патахон — Цирк Саран.
МАРУСЕНЬКА: „Напад на Конго“.
МІРАЖ: „Маскарада“, „Прияхи кохання“.
МУЗА: „Для тебе танцюю“.
ПАКС: „Королева Христина“ з Ґретою Ґарбо.
ПАЛЯС: „Любовні маневри“.
ПАН: Секвоя і додатки:
РАЙ: „Веселий ювилей Міккі Мавс“.
СОНЦЕ: „Жовтий киваь“, ревія „Сватання на рати“.
СВІТ: Ревія Маріонеток і фільма „Цілуй мене ще“ з Анною Ондра.
СТИЛЕВЕ: „Остання серенада“ та ревія.
ТЕНЧА: „Весела вдова“ та Хор і балалайки.
ТОН: „Жінка з оголошення“ із Фліпом і Флапом.
УТІХА: „Червона дама“ і ревія.
ХИМЕРА: „Наше сонічко“ (Шерлі Темпль).

Закордонне радіо.

Субота, 11. січня 1936.

Відень (506,8) 15.15 Концерт хору, 19.30 Муз. всячина, 22.10 Пісні й арії, 22.20 Польські пісні віддсп. Зув. Карін (сопр.), **Братислава** (298,8) 19.50 „Циганський барон“ оп. Й. Штравса, **Мор. Острава** (269,5) 18.00 Словацькі нар. пісні, **Прага** (470,2) 15.00 Сп. ресітал, 18.05 Триста літ форт. музики, **Париж** (1648) 13.15, 17.00 Легка музика, 21.00 Спів, 21.45 „Етієн Марсель“ оп. Сен-Саенса, **Білгород** (437,3) 12.00 Концерт, 22.20 Нар. пісні, **Берлін** (356,7) 14.15 Вес. концерт, 18.15 Тріо, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Музика, 18.00 Нар. танки та пісні, 19.00 Концерт військ. орх., **Ляйпціг** (382,2) 18.45 Вес. словно-муз. авд., 20.10 Звуковий альбом, **Мінхен** (405,4) 14.10 Вес. концерт, 18.20 Шопенові твори, **Будапешт** (549,5) 12.05 Форт. ресітал, 17.00 Легка музика, 17.45 Сольо на тарогато, 18,35 Нар. пісні в супр. циг. орх., **Міляно** (221,1) 11.30 Популярна музика, **Рим** (420,8) 13.10 Муз. всячина, 20.35 „Неро“ оп. Маскаnія.

Неділя, 12. січня 1936.

Відень (506.8) 11.45 З опер Кінцля, 12.55 Популярна музика, 17.45 Розр. концерт — музика, пісоньки, 22.30 Нар. пісні пятьох століть — фалькнер бас, **Кошиці** (259,1) 16.00 Концерт, 16.00 Концерт шк. хору, **Прага** (470,2) 11.35 Моцартів квінтет на клярнет і смички 12.20 Концерт орх. Буріянового театру, сольо Вл. Буріяна, 20.05 Концерт фільг. орх., спів, **Париж** (1648) 14.00 Легка музика, 20.00 Пісеньки, 20.30 Театр Уяви, 21.45 „Ле жокріс де лямур“ ком. Бар'єра, **Білгород** (437,3) 13.15, 18.20, 20.30 Нар. пісні, 16.00 Хор, 19.50 Скрипка, 21.20, 22.20 Концерт, **Берлін** (356,7) 10.00 Концерт, 14.15 Весела всячина 20.00 „Цід“ оп. Корнеліюса, **Кенігсвустергавзен** (1671) 9.00 Веселий поранок, 10.45 Балетова музика з Гунодового „Фавста“, 15.30 Сільська молодь танцює, 16.00 Мельодії та ритми, **Кельн** (455,9) 20.00 Концерт вел. радіорхестри, **Мінхен** (405.4) 9.30 Музика, 15.05 Твори Вольф-Феррарія, 16.00 Концерт — легка музика, танки, пісоньки, 19.00 „Юпітрова Симфонія“ Моцарта, **Будапешт** (549.5) 15.00, 22.00 Циг. музика, 17.00 Концерт, **Міляно** (221,1) 12.30 Солісти 13.10 Вок. авдиція, 20.35 „Аве Марія“ оп. Анджеля Бетінелія, **Рим** (420,8) 13.10 Розр. концерт, 17.00 Симф. концерт, 20.00 Звені.

Львівське радіо.

Субота, 11. січня 1936.

6.30 Ранішня авдиція, 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Концерт камер. орх., 13.00 Хвилинка Падеревського в гр. пл., 13.15 Домашнє господарство, 13.30 Концерт бажань, 14.30 Польські ритми — камер. орх., 15.00 З геройських днів, 15.15 Польська морська торговля, 15.20 Біржа, 15.30 Концерт Юрандового хору, 16.00 Лекція фр. мови 16.15 Твори на цитру, 16.30 Техн. скринька, 16.45 Вся Польща співає, 17.00 Із тайн столиці. Романтична ніч, 17.15 Новини з гр. пл., 17.45 Пявка. 17.50 Городно та Давидгородок, 18.00 Вес. авд. для дітей. 18.30 Огляд видань, 18.40 Сільва рерум, 18.45 Популярна музика з гр. пл., 19.00 Вечорі літер. памятника — вип. ред. Карло Курилюк, 19.20 Реклям. концерт, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Актуальна гутірка, 20.00 Ґете — тема для музиків, 20.45 Веч. денник, 20.55 Із сучасної Польщі, 21.00 Зима, 21.30 Гумор, 22.00 Клясично, а все ж новочасно — радіопопурі Вікт. Грубого, 22.05 Танк. музика.

Неділя, 12. січня 1936.

9.00 Ранішня авдиція, 11.00 Співочі тузи з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Театр. всячина Юр. Тепи, 12.15 Муз. поранок симф. орх., спів; у перерві в год. 13.00 Театр Уяви: фрагм. із комедії „Тяжкі часи“, 14.00 Сільський знахор, 14.20 Легка музика з гр. пл., 15.00 Хлібороб. скринька, 15.15 Легка музика з гр. пл., 15.25 Огляд ринків рільних продуктів, 15.38 Музика з гр. пл., 15.45 Діяльог на шосі, 16.00 На гуцулику — оповідання для дітей, 16.15 Концерт орх., 16.45 Пісні коляди, 17.00 Танк. музика, 17.40 Моменти, 18.00 Цезар Франк: Форт. квінтет ф-моль, 18.30 Театр Уяви: Підгалянське весілля. 19.10 Рекл. концерт, 19.30 Ерна Зак із гр. пл. 19.45 Літер. новини, 20.00 Підгалянин і 563 р., 20.50 веч. денник, 21.00 На веселій львівській хвилі, 21.30 Фейл.: На Поділлі, 21.45 Боксерський метч Познань-Берлін, 22.10 Концерт піяністів. 23.05 Спорт. вістки, 23.15 Танк. музика з гр. пл.

Радіокутик.

ТРАСМІСІЯ З ВІДНЯ.

11. січня в год. 22.00 „Польське Радіо“ трансмітуватиме велике попурі в виконанні віденської орхестри. Авдиція ця, назва якої — „Клясично, але й новочасно“ — протиставить музику часів клясичних і теперішних. Через оперетку, звукову фільму, танкову музику авдиція ця попровадить радіослухачів до мельодії, яка залишиться вічно клясичною, але й модною і новочасною, а саме — до мельодії Штравса „Над гарним Дунаєм“.

КОНЦЕРТ ХОРУ ЮРАНДА.

11. січня в год. 15.30 виступить перед мікрофоном знаний радіослухачам хор Юранда.

ЗБІРНЕ СЛУХАННЯ РАДІЯ.

Розвиток радіотехніки йде постійно вперед. Щораз то нові винаходи щораз то нові удосконалення відкривають перед радієм величезне поле, а слухачам приносять з дня на день нові несподіванки.

У будові апаратів призначених для замкнених просторів невеликих розмірів, як нпр. кімната радіослухача, маємо удосконалення, які можуть зробити радієву авдицію доступною для більшої кількости радіослухачів. На підставі помірів помешкання, для якого призначений відбір, можна поділити на три групи змішнювачі, що істнують для цього.

Перша група, до якої зараховуємо всі ретрансмісії живого слова й музики для великих зібрань, що відбуваються на великих вільних майданах, відноситься тільки до великих фірм, які пристосувалися до продукції таких змішнюючих інсталяцій переважно у пропаґандових самоходах, що мають цілу низку ґігантофонів. Ці змішнювачі обслуговують спеціяльно для цього вишколені техніки.

До другої групи змішнюючих урядженьналежать ті, що знаходять застосування в більших замкнених помешканнях, нпр. у салях (бальових і ґімнастичних) або на вільному просторі для меншої кількости слухачів. До змішнювача можна долучити мікрофон, адаптор або радіоприймач, коли звук віддається одним або кількома голосниками (нпр. при авдиції для шкіл в окремих клясах).

3-ій тип збірного слухання можна вживати в ріжних організаціях і товариствах, де кількість слухачів ваґається в межах від 50 до 80 осіб. Подібні урядження інсталюємо тільки в деяких випадках з огляду на обмежені звичайно грошеві засоби. Переважно ці інсталяції роблять й обслуговують аматори, після чого звичайно щойно міркують, чи ця інсталяція була вдала. Найтрудніше буває окреслити силу авдиції, яка є необхідна для доброго сприймання.

Добре приймання можна мати в спокійній кімнаті (в місті) вже при 1—20 фонах (1 фон є найменшою одиницею сили голосу, при якій чуємо його нормальним вухом). У кімнаті від сторони вулиці треба 40 фонів, при чому може слухати авдиції щонайбільше 50 осіб. Коли ці слухачі сидять не досить тихо, то треба 60 фонів. Така кількість є найменшим міром сили голосу, потрібного при вказаних випадках збірного слухання. Таку силу голосу може запевнити тільки голосникова лямпа з більшою вихідною силою, як нпр. 9-ваттова пентода.

Очевидно це торкається тільки помешкань вигідних під оглядом акустичним, які не мають виняткових зовнішних перешкод. Коли маємо в своєму розпорядженні більше голосників, треба їх розмістити відповідно до розмірів кімнати, при чому взяти під увагу, щоб жадній групі слухачів не загрожували акустичні перешкоди. Взагалі, виразність слів є мірилом якости репродукції. Ніколи не можна осягнути її на 100 проц., а що найбільше на 96 проц. Коли осягаємо тільки 75 проц. то й тоді слухач у нормальних умовинах помешкання без особливих трудностів докомбіновує собі решту слів.

Щоб достосувати якслід характер звуку до типу авдиції, треба вжити так зв. регулятор барви тону, який може бути вмонтований до скриньки голосника, якщо його нема в приймачу. Він складається із сталого конденсатора й змінного опора.

Практично це робимо в той спосіб, що в скринці приймача вміщаємо контактовий розділник, до якого можна з одної сторони влучити голосник, а з другої — регулятор барви тону.

Здебільшого слід інсталювати голосник так, щоб радіослухачі при нормальному положенні голови могли його бачити. При цьому треба уживати для осягнення належної вихідної сили властивих голосникових лямп та підібрати голосник відповідно до розмірів помешкання. Крім того треба старатися вменшувати надто великий резонанс, який спричиняє відгуки, а також треба сидіти тихо в часі авдиції та вирегулювати силу приймача.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.28—5.30.

У Варшаві були такі курси: Бельгія 89.30, 89.48, 89.12, Берлін 213.45, 213.98, 212.92, Голяндія 360,04, 360.72, 359.28, Льондон 26.19, 26.26, 26.12, Ню Йорк чеки 5.29 і 3/4, 5.31, 5.28 і 1/2, Ню Йорк кабель 5.29 і 7/8, 5.31 і 1/8, 5.28 і 5/8, Осльо 131.45, 131.78, 131.12, Париж 35.01, 35.08, 34.94, Прага 21.97, 22.01, 21.93, Стокгольм 135.05, 135.38, 134.72, Швайцарія 172.50, 172.84, 172.16, Мадрид 72.60, 72.15, 72.45.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 10-го січня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового бльокового без опакування . .	2·50 зол.
1 кг. масла десерового в бочках враз з опакуванням	2,54·50 „
1 кг. масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дає зачет по . . .	2·60 „
1 л. молока від 28. XII. 1935	0·15 „
1 л. сметани	0·75 „
1 к. яєць	5·40 „

Тенденція на масло, сметану і яйця слаба, на молоко знижкова.

Маслосоюз повідомляє, що від 10. I. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури без остріг I. кл.	0·95 зол.
Кури з острогами I. кл.	0.85 „
Товщені качки I. кл.	1.— „
Товсті пантарки I. кл.	1.00 „

Приймає кури, качки, і пантарки в необмеженій кількости.

Птицю негодовану приймає по дешевшій ціні.

Купує вівсяну питльовану муку, просо, овес та ячмінь.

Приймає нових доставців.

ОПОВІСТКИ.

Подяка. Українські політичні вязні, увільнені з вязниці амнестійним законом, складають Вп. Д-рові Фелякові найщирішу подяку за моральну та матеріяльну підмогу в часі їхнього побуту у вязниці. Дальше складають подяку Вп. Паням і Вс-м, що не жалували трудів та заходів при несенні помочі тим, які опинились за тюремними кратами. **Б. Лаврівський**, б. пол. вязень.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.